

FI lausuntopyyntö VV

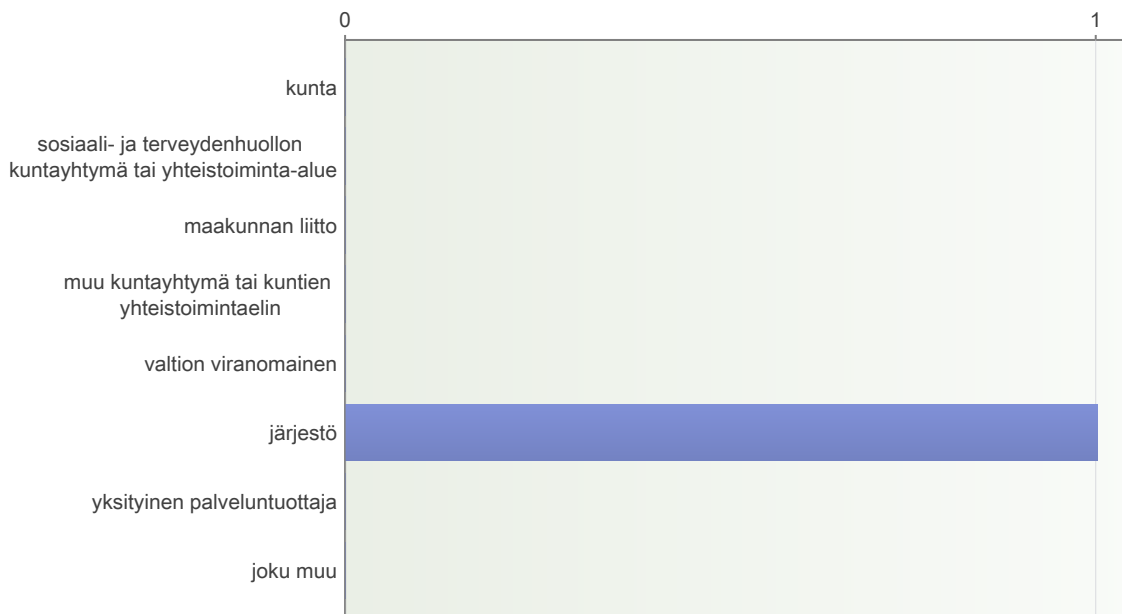
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry	Heli Markkula	heli.markkula@alli.fi		

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palveluiden yhdenvertainen saatavuus on uudistuksen tärkeä tavoite, sillä nykyjärjestelmä ei turvaa perustuslain 19 §:ssä tunnustettuja sosiaalisia perusoikeuksia yhdenvertaisesti.

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry (Allianssi) katsoo, että sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen isompien vastuutahojen toimesta mahdollistaa parempien hoitoketjujen toteutumisen. Isompien järjestäjätahojen myötä mahdollistuu myös tehokkaampi resurssien jako sekä nopeampi hoitoon pääsy.

Sote-järjestämisvastuun siirtäminen maakunnille parantane eri alueiden välistä yhdenvertaisuutta, sillä se poistaa nykytilanteen palveluiden kuntakohtaisen kirjavuuden. Samalla on tärkeää turvata peruspalveluiden ja lähipalvelujen saanti eri puolilla maata.

Palvelun järjestäjinä maakunnat ovat nykyistä mallia vahvempia ja isompia toimijoita. Erityisesti kuitenkin pienten maakuntien on tehtävä tiivistä yhteistyötä muiden maakuntien kanssa ja sovittava tarkoituksenmukaisesta työnjaosta sote-palveluiden järjestämisessä.

Lisäksi palvelujen laatua on mahdollista parantaa oikein toteutettuina nyt lausunnoilla olevan valinnanvapauden myötä. Huolenaiheena on edelleen, missä lopullinen vastuu palvelujen järjestämisestä sijaitsee, kun rahoitus tulee pääosin valtiolta ja järjestämisvastuu sekä rahoitusvastuu on siten erotettu toisistaan. Ei ole myöskään varmuutta siitä, toimivatko markkinat niin, että palveluja tuotetaan yhdenvertaisesti.

On huolestuttavaa, että valinnanvapausuudistusta tehdään näin nopealla aikataululla. Luonnos sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslainsäädännöstä on keskeneräinen ja monimutkainen sekä vaikeasti hahmotettava niin kansalaisille kuin ammattilaisillekin. Luonnoksen mallissa tuotanto hajautuu, jolloin palveluiden yhteensovittaminen ei toteudu kaikilta osin sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti.

Yhdenvertaisuuden kannalta esitys valinnanvapaudesta on myös ongelmallinen. On vaarana, että palvelut jakaantuvat huonommin ja paremmin pärjäävien palveluiksi. Olennainen kysymys tässä esimerkiksi on, millaisin kannustimin palvelun tarjoajan kannattaa pitää monenlaista palvelua tarvitseva nuori asiakkaanaan ja millaisin kannustimin lähettää eteenpäin seuraaviin palveluihin.

Hämäräksi jää myös vielä tässä vaiheessa, minkälaisen tiedon varassa esimerkiksi nuori tekee palveluvalintansa. Voidaanko tässä kohtaa puhua oikeasti informoidusta päätöksestä, eli valinnanvapaudesta? Ei ole olemassa palvelun vaikuttavuutta osoittavaa tietoa, jonka perusteella valintoja voitaisiin tehdä.

Lakiesityksen yleisperustelujen mukaan malli todennäköisesti lisää alueellista eriarvoistumista, koska palvelujen todelliset markkinat keskittyvät kasvukeskuksiin. Samoin nähdään, että palvelujen integraatiosta tulee entistä vaikeampaa, koska kokonaisuus ei ole kenenkään hallinnassa: maakunnalla ei ole mahdollisuutta ohjata asiakassetelillä/henkilökohtaisella budjetilla hankittavien palvelujen tuottajia.

Lapsivaikutusten arviointi on väline lasten ja nuorten edun selvittämiseen. Lapsen oikeuksiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnilla voidaan ennustaa myös lausuttavana olevan lainsäädännön vaikutuksia lapsiin ja nuoriin sekä heidän oikeuksiensa toteutumiseen. Nyt lausuttavana olevasta lakipaketista ei ole tehty lapsenoikeusperustaista, oikeudellista ennakoarviointia. Allianssi vaatii, että lausuttavana olevan uudistuksen lapsiin ja nuoriin kohdistuvia vaikutuksia tulee arvioida uudistuksen jatkovalmistelun sekä toteutuksen ajan.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Ei vastauksia.

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

-

Allianssi painottaa asiakkaiden ja erityisesti nuorten roolia palveluiden kehittämisessä. Osallisuutta sote-palvelujen kehittämisessä on parannettava edustuksellisten menetelmien, kuten nuorisovaltuustojen, kautta. Lisäksi edustuksellisten väylien rinnalle tarvitaan erityisesti heikommassa asemassa olevien ja paljon palveluja käyttävien nuorten osallisuuden mahdollistavia keinoja.

Esimerkiksi yksi tapa olisi velvoittaa sote-keskukset nuorten kokemustoimijoiden käyttöön toiminnan kehittämisessä ja arvioinnissa. Hyvä olisi myös sähköisiä palveluita, palautekanavia ja asiakasraateja, joissa mukana on edustus esimerkiksi opiskelijakunnista tai muista nuorista.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Ei vastauksia.

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Nuorten kannalta tärkeää on, että sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin pääsee nopeasti ja palvelut ovat siten integroituneita, ettei pompottelua luukulta toiselle tapahdu. Nuoret itse tuovat toistuvasti esiin sen, että sote-palveluissa olennaisinta on niiden helppo saavutettavuus ja matala kynnys.

Eryteisesti nuorilla palveluiden etäisyys ja monimutkaisuus voi estää palveluihin hakeutumisen. Eryteisesti nuorille, jotka ovat syrjäytyneet koulusta, opiskelusta tai työpaikasta sekä haavoittuvassa asemassa oleville nuorten ryhmille (maahanmuuttajat, vammaiset jne.) etäisyys tai palvelujen monimutkaisuus voivat muodostua ratkaiseviksi esteiksi palveluiden piiriin hakeutumiselle. Erityinen huoli liittyy sote-palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen harvaan asutuilla alueilla.

Huoltaja valitsee alaikäisille lapsille sote-keskuksen, mutta yli 12-vuotiaalla on ns. itsemääräämisoikeus omiin asioihinsa, eli hänen asiansa päätetään yhdessä huoltajan kanssa.

Valinnanvapauslakiluonnoksen 12§:n mukaan koulu- ja opiskeluterveydenhuolto on rajattu valinnanvapauden ulkopuolelle.

Näistä syistä Allianssi pitää tätä hyvänä ja onnistuneena ratkaisuna:

- Opiskeluterveydenhuoltoon olennaisena osana kuuluu oppilaitoksen kanssa tehtävä ennaltaehkäisevä yhteistyö. Toimiva opiskeluterveydenhuolto nivoo osaltaan yhteen oppilaitosyhteistyön (opintoneuvonnan ja opintopsykologit), yhteistyön opiskelijajärjestöjen sekä tutortoiminnan kanssa, toimivan yhteyden matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdehankkeiden sekä opiskelijaliikunnan ja asumisen kanssa.
- Markkinaehtoisilla toimijoilla ei ole kannustetta toimia ennaltaehkäisyn ja terveyden edistämisen parissa.

- Sote-uudistuksen jälkeenkin saman korkeakoulun opiskelijat voivat olla usean eri terveystalouden järjestämisvastuussa olevan alueen piirissä, mm. korkeakoulujen filiaalien vuoksi.
- Mikäli opiskeluterveydenhuollolla olisi lukematon määrä eri tuottajia, opiskeluterveydenhuollon kokonaisuus ei säilyisi ja oppilaitosyhteistyön edellytykset heikentyisivät hajanaisen tuottajakentän myötä. Erityisen kestäväntä olisi, mikäli opiskelijoiden yhtenäiset hoitoketjut vaarantuisivat, tilanteissa joissa opiskelija vaihtaa opiskeluaikana paikkakuntaa esim. kesätöiden, työharjoittelujen tai opiskelupaikan vaihdon myötä. Siksi on hyvä, että opiskeluterveydenhuollosta vastaava taho määrättyy opiskelupaikan perusteella.

Allianssi painottaa myös, että kaikkien korkeakouluopiskelijoiden tulee olla tulevaisuudessa samojen, laadukkaiden ja riittävästi resursoitujen terveystalouksien piirissä, jotka on opiskeluterveydenhuollon erityisluonteen vuoksi perusteltua järjestää valtakunnallisesti toimivan sekä opiskeluterveydenhuoltoon erikoistuneen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kautta.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Ei vastauksia.

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Erityisesti palveluja paljon käyttävät tarvitsevat sekä palvelujen parempaa integraatiota että sosiaali- ja terveystalouksia yhtä aikaa. Eriarvoisuus lisääntyy, koska paljon palveluja käyttävien palvelut hajaantuvat entisestään.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Ei vastauksia.

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hallituksen esityksessä todetaan, että esitetty valinnanvapausmalli sisältää mahdollisesti kustannuksia kasvattavia elementtejä (Yleisperustelut, 4.3 Taloudelliset vaikutukset) ja säästöjen toteutumisen olevan epävarmaa. Osa kustannuksista on perustamiskustannusten tyyppisiä ja kertaluonteisia, mutta osa on pysyviä.

Allianssi katsoo, että kustannusten karkaaminen vaarantaa koko uudistuksen lähtökohdan. Huolena on, että nämä lisäkustannukset tullaan kattamaan palvelutasoa leikkaamalla. Lisäksi tärkeä panostus ehkäiseviin palveluihin ja varhaiseen tukeen voi olla tällöin myös vaarassa.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Ei vastauksia.

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pulmallisena voidaan pitää sitä, miten kansanvaltaisuus koko valinnanvapausmallissa toteutuu, mikäli palvelujen tuottajien rooli ja vaikutusvalta korostuu suhteessa järjestäjään. Vaaleilla valitulla maakuntavaltuustolla on oltava suorat vaikutusmahdollisuudet sen vastuulla olevien sosiaali- ja terveystalveluiden ohjaukseen.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Ei vastauksia.

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan talveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä talvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin talveluihin?

Ei vastauksia.

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason talvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Nykyisessä ehdotuksessa sote-keskuksessa ei ole sosiaalitalveluja tarjolla, vaan ainoastaan neuvontaa ja ohjausta.

Sosiaalitalveluita tarvitseva asiakas joudutaan ohjaamaan käytännössä aina maakunnan liikelaitokseen, jossa arvioidaan palvelutarve. Ilman palvelutarpeen arviointia sote-keskus ei pysty ohjaamaan asiakasta suoraan oikean talvelun piiriin.

Asiointi sote-keskuksessa on siis esimerkiksi nuoren näkökulmasta turha porras ja hidastaa varsinaista avun saamista.

Esimerkiksi Ohjaamo-toiminnalla tavoitellaan alle 30-vuotiaiden nuorten työllistymistä, kouluttautumista ja arjen hallintaa. Verkostomaisesti toimivissa Ohjaamoissa tarjotaan ”yhden oven –periaatteella” nuoren tilanteeseen sopivaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta kokonaisvaltaisella työotteella, jolloin aikaa ja resursseja vievä ketjuttaminen vähenee. Ohjaamo-talveluja on tarjolla syksyllä 2016 lähes 40:ssä talvelupisteessä eri puolilla Suomea ja niiden vaikutuspiirissä on noin 60 % alle 30-vuotiaista nuorista.

Allianssi esittää, että maakuntien muita tehtäviä koskevassa lainsäädännön jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon monialaiset, esimerkiksi kuntien ja valtion viranomaistahojen sekä kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyöstä muodostetut toimintamallit. Tällaisia verkostomaisesti tuotettuja palveluja ovat muun muassa hyvin lupaavin tuloksin käynnistyneet alle 30-vuotiaiden Ohjaamo-palvelut.

Ohjaamo-toimintamalli perustuu verkostotyöhön, jonka toteuttajina ovat kuntien työllisyyden hoito, koulu- ja nuorisotoimi, sosiaali- ja terveystoimi, TE-toimisto, KELA, oppilaitokset ja kolmas sektori sekä laajeneva yhteistyö yrittäjien kanssa. Näiden eri hallinnonalan toimijoiden välistä joustavaa yhteistoimintaa ei saa vaarantaa valmisteilla olevassa uudistuksessa.

Maakunnan tulisi palvelujen järjestäjän roolissa esimerkiksi maakunnan strategiassa, palvelulupauksessa ja sopimuksissa varmistaa, että palvelun tuottajalla on tarvittaessa edellytykset osallistua edellä kuvaillun kaltaiseen monialaiseen yhteistyöhön.

Lisäksi tehtäviensä hoidossa maakunnan on edistettävä eri toimijoiden (julkinen – yksityinen – kansalaiset) kumppanuutta ja verkostoyhteistyötä.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun kannon näkökulmasta?

Ei vastauksia.

21. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskukset tulee velvoittaa kaikenikäisten kokemustoimijoiden käyttöön toiminnan kehittämisessä ja arvioinnissa. Allianssi painottaa erityisesti nuorten roolia palveluiden kehittämisessä.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Ei vastauksia.

25. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Ei vastauksia.

27. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Ei vastauksia.

31. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Ei vastauksia.

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Ei vastauksia.

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

39. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Ei vastauksia.

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

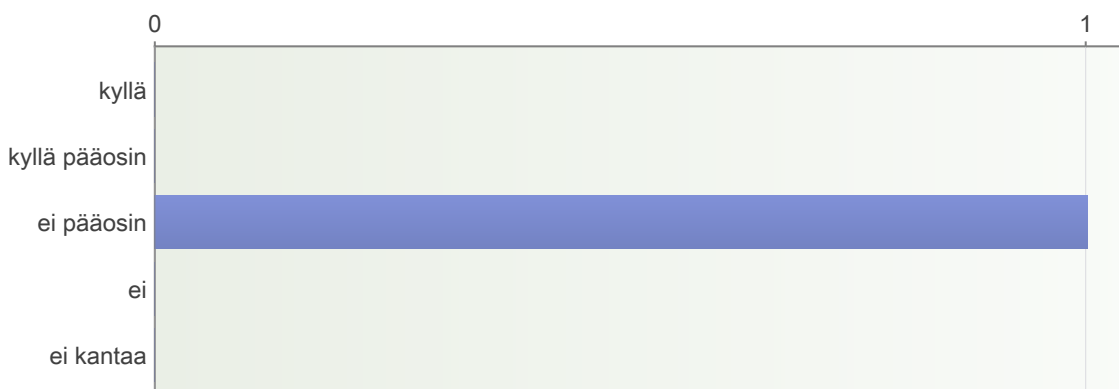
Ei vastauksia.

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesityksen yleisperustelujen mukaan malli todennäköisesti lisää alueellista eriarvoistumista, koska palvelujen todelliset markkinat keskittyvät kasvukeskuksiin. Esitetty malli ei huomioi alueellisia erityispiirteitä: julkisella sektorilla on tärkeä rooli turvata palvelut kaikkialla Suomessa.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Ei vastauksia.

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksessä otetaan huomioon, että myös järjestö voi perustaa sote-keskuksia. Allianssi huomauttaa, että järjestöillä ei ole aina pääomaa tai riskinottomahdollisuutta tällaiseen toimintaan.

Järjestöt järjestävät paljon joustavaa, matalan kynnyksen apua nuorille, kuten mielenterveyskuntoutujille harrastustoimintaa tai apua nuorille maahanmuuttajille. Tämä järjestölähtöinen auttamistoiminta sijoittuu vapaaehtoistoiminnan ja palvelutuotannon välimaastoon. Sen olemassaolo ja monimuotoisuus on tunnistettava ja turvattava sen jatkuvuus.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Ei vastauksia.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Ei vastauksia.

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Ei vastauksia.

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.